

VINDICIAE
PRO LIBRO QUINTO
DE JUSTIFICATIONE
QUI EST DE MERITIS OPERUM

Ad CAPUT I.

Opera bona justorum recte vocari *merita*, negant hæretici. Nimurum de vocibus primo item movent, ut hinc ad rem ipsam arietandam facilior sit via. Calvinus lib. III. Institut. cap. 45. § 2. et sequent. contendit, non esse utendum nomine *meriti*, et *mercedis*, sed dicendum esse, operibus bonis dari a Deo remunerationem aliquam liberaliem; et licet agnoscat, ac fateatur, veteres Patres passim usos esse vocabulūs *meriti* et *mercedis*, tamen ita acerbi in eos inveniuntur, ut dicat, « possimne consiluisse fidei (Lutherano-Calviniana), sinceritati, qui primus nomen meriti operibus tribuit ». Nimurum vidit Calvinus, nihil efficacius dici posse ad probandam justitiam veram operum bonorum, et ad justitiam imputatiām refellendam, quam si opera justorum merita vita aeterna esse dicantur.

Et ita quidem Calvinus sensit. Gerhard. Titius vero, ope sua Quodlibetica Parhenimene Patres antiquos sibi conciliaturus, in cap. ultim. sua Ostensionis num. 6. persuadere satagit, « antiquis militis stipendiū merere dictum fuisse; adeoque », inquit, merere vel mereri « erat praestare aliquid, pro quo, ex se considerato, stipendum, vel retributio posset exigī. Succedentibus temporibus, deficiente paulatim lingua latīna proprietate, copit ly «mereri» accipi pro eo, quid est Græcis τιμήν consequi, et adipisci, sive ex iure tamquam debitum consequaris, sive ex liberalitate tamquam donum, sive quocumque alio modo. Sic in veteri cantico ecclesiastico canitur : Ofelix culpa, quæ talem meruit redemptorem ! Subjicit

deinceps plura exempla, et testimonium quoque Genebrardi, et Scholasticorum; et sic putat se uno levissimo grammaticalī flatu totum dogma Pontificium de « operum merito proprio dicto » explosione, pariterque SS. Patrum suffragium sibi prudentius conciliasse, quod praefracte et acerbe tamquam sibi adversum rejecerat Calvinus. Sed hæc logomachia Titiana est plane futile, et Gerhardina puerilis. Cui enim nisi pueris (et forte neque his omnibus), persusserit Titius, esto quod non infrequenter etiam in abusiva illa significacione inveniatur vox *mereri*; ita tamen accipi perpetuo oportere in SS. Patribus, cum de premio honorum operum loquuntur? Neo opus est nisi absque prejuicio et perverso affectu dēmissimā sanctorum Patrum dicta perlustrare, et vel tironibus constabit, Calvinum repudiando Patres in usu ejus vocis, temere, quidem, impudenter et hæretice egisse, sed tamen corum sensum assecutum esse : Titium vero Calvino longe intolerabiliorē, dum planissimum eorum sensum (qui non solum ex voce *meriti*, sed etiam *mercedis*, *premi*, *stipendiū*, aliisque similib⁹ reluet), palpabili impostura in heresis patrocinium transfert, in omni verborum proprietate et rigore *meruisse*, ne ei assentiri aliquid deinceps fides adhibeatur. Et quid opus est hic in limine diutius hæretice in examinando ejus vocis usū secundum doctrinam Patrum, cum ex ipsis sacris Scripturis perspicue habeatur legitimus earum vocum usus? ut capite proxime sequent. videbimus.

Ad CAPUT II.

Opera justorum recte vocari merita, prōbatur ex Eccles. XVI. vers. 45. *Omnis miseri-*

DE JUSTIFICATIONE.

803

*cordia faciet locum unicuique secundum meritum operan suorum. Nec evadit Calvinus, dum ait, in græco deesse vocem *meriti*. Nam sive exprimatur, sive omittatur ea vox, sensus genuinus semper sibi constat, cum retribuire secundum opera nihil aliud sit, quam reddere, sicut opera morentur. Videri potest Amesius hoc suo silencio approbasse; nisi forte illud dictum, velut e libro apocrypho de promptum, contemnendum sibi putaverit, consuetudo Puritanis, sed misero effugio, ut constat ex tom. 4.*

Confirmatur idem ex Hebr. XIII. vers. 16.

Benevolentia nolite obliuisci : talibus enim hostiis promeretur Deus.

Ubi interpres latinus non barbare, ut calumniantur Caeodoxi, sed

latine, et recte usus est eo verbo, quod non

est actiu[m], sed deponens, idemque hic est,

quod conciliare sibi, et placare (ac proinde

promereri) Deum, ut non tantum Græci Pa-

tres, sed etiam Erasmus interpretatur. Amesius ait, « non minus periculose (dogmati

soil. Lutherano-Calviniano), quam inepte et

barbare *meritis* græcam vocem veri »,

promereri. Bellarmine autem dicunt : (Pro-

priissime dicimus, unum apud alium mereri,

et eum sibi obstringere, qui facti aliquid,

quod ei placet, cumque delectet), reponit :

« Hoc esse manifeste falsum. Nam solutio

debiti, etiam dimidiata (si nomen sit du-

bium), placet creditor, nihil tamen apud

eum meritor. Gratiarum actio, quatenus

agnoscit beneficium, placet beneficiari, sed

nihil apud illum meretur ». Respond. : Quod

autem Puritanus « manifeste falsum », putamus

nos manifeste verum. Apud quemvis honestum

virum merebitur prior ille laudem, et

idem ulteriore; posterior etiam ulterior

beneficentiam.

Confirmatur 2. ex omnibus illis locis Scri-

ptura ubi inventur nomen *dignitatis*. Nam

quod nos dicimus *mereri*, dicunt Græci

τιμῶσθαι, id est, dignum esse, et meritorum

vocant ἀξίαν. Ita II Thess. I. vers. 5. *Ut digni*

habeamus regno tr̄i. Apoc. III. vers. 4.

Ambulabunt mecum in aliis, quia digni sunt,

id est, quoniam id merentur, etc. Frustra

adferit Amesius aliquot instantias, ubi alium

sensum illa locutio habet. Bellarmine enim

dixit, « frequenter, non vero : semper ».

Amesius debuisse ostendere, in locis alle-

gatis et similibus non esse idem, quod *mereri*.

Sed quomodo potuisse negare solem

in meridie lucere ?

Confirmatur denique idem omnibus illis

Scriptura locis, quibus disertis verbis con-

tinet nomen *mercedis*, ut Gen. XV. vers. 1.

II. Paracl. XV. vers. 17. Prov. XI. vers. 18.

Sapien. V. vers. 16. Eccles. XVIII. vers. 22.

Isai. XL. vers. 10. Matth. V. vers. 12. I Cor-

inth. III. vers. 8. Apocal. Ultim. vers. 12.

Merces autem et meritorum relativas sunt.

Amesius : « Apostolus ipse distinguenda docet, *mercedem fideliū non esse ex merito, sed ex gratia*. Roman. IV. vers. 4. » Resp. :

Apostolus loquens de operibus vi solius na-

ture perfectis, jum supra ostensum est, pate-

bitque amplius ex dicendis.

Ad CAPUT III.

Catholica sententia est, bona opera justorum esse vere ac proprie meritoria vitæ æternæ. Ut autem eadem veritas eique oppo-

sita hæresis eo facilius, brevius et clarius

explicetur, opera pretium hic videtur, ex

primis principiis rationē meritorum arcessere,

et quas tam pro adstruenda veritate quem

pro errore subrundo aliunde supponenda

sunt, sub unum aspectum simul proponenda sunt, itaque notandum.

I. — Sicut in fundamento meriti, scilicet libertate arbitrii, plus minusve errarunt hæretici, ita et in merito. Juxta primavam Lutheri et Calvinī doctrinam, cum « liberum arbitrium sit figuramentum in rebus, et titulus sine re, ita ut opulari omnino, ut e medio tollatur nomen ipsum liberum arbitrii, aut mutetur in servum arbitriū »; consequen-

tem autem Puritanus « manifeste falsum », putamus

nos manifeste verum. Apud quemvis honestum

virum merebitur prior ille laudem, et

idem ulteriore; posterior etiam ulterior

beneficentiam.

Confirmatur 2. ex omnibus illis locis Scri-

ptura ubi inventur nomen *dignitatis*. Nam

quod nos dicimus *mereri*, dicunt Græci

τιμῶσθαι, id est, dignum esse, et meritorum

vocant ἀξίαν. Ita II Thess. I. vers. 5. *Ut digni*

habeamus regno tr̄i. Apoc. III. vers. 4.

Ambulabunt mecum in aliis, quia digni sunt,

id est, quoniam id merentur, etc. Frustra

adferit Amesius aliquot instantias, ubi alium

sensum illa locutio habet. Bellarmine enim

dixit, « frequenter, non vero : semper ».

Amesius debuisse ostendere, in locis alle-

gatis et similibus non esse idem, quod *mereri*.

Sed quomodo potuisse negare solem

in meridie lucere ?

Confirmatur denique idem omnibus illis

quium, seu profectum, vel documentum alterius, sive singularis persone, sive communis, adeoque etiam ipsius Dei. « Utroque enim modo actus nostri boni vel mali habent rationem meriti, vel demeriti apud Deum; ratione quidem ipsius, in quantum est ultimus finis hominis. Est autem debitum, ut ad ultimum finem omnes actus referantur; unde, qui facit actum malum non referibilem in Deum, non servat honorem Dei, qui ultimo fini debetur. Ex parte vero totius communis universi: quia in qualibet communicatione illi, qui regit communiam, præcipue habet curam boni communis. Unde ad ipsum pertinet tribuere pro his, quæ bene, vel male fiunt in communitate. Est autem Deus Rector universi, etc. » Sie ergo plausum est, eversa omni libertate actuum humanorum, simul jacerem omnem rationem laudabilem, et culpabilis, meriti, vel demeriti; adeoque de rigore illo primario Lutherano-Calviniano verissime pronuntiatum esse, quod introducat « religionem bestiarum », in opprobrium totius generis humani. Quia vero Amesius et Gerhardus, ceterique juniores Lutherano-Calviniani, arbitrii libertatem concedunt in naturalibus et moralibus: negant vero tantum in actibus supernaturalibus, et ad salutem eternam condacnentibus, ut vidimus supra; ideo consequenter hic negant omne meritum proprie dictum respectu actuum supernaturalium, et conducentum ad vitam eternam.

II. — Si Deus ab initio (quod potuisse, si voluisse), hominem condidisset in pura natura; sine dubio ipse, ut Auctor et Gubernator totius nature, debuisse提供re, ut cuivis creatura rationali pro actibus liberis bonis, vel mali, premium, vel supplicium condignum satem in termino via, et vite retribueretur. Quis enim dubitet, male, et perverse institutam fore rempublicam creaturarum, si, cum omnibus naturis intellectualibus insita sit naturalis inclinatio, et appetitus necessaria, que desiderare amari, laudari, gaudere, et ita vivere feliciter in eternum; et ad hunc ultimum finem intrinsecum consequendum, nacte sint illæ facultatem, et dominium suarum operationum, quibus sibi vel felicitatem, vel miseriæ eternam fabricare queant; si, inquam, nihilominus pro diversitate operationum, et meritorum non etiam fuisse constituta justa retributionis diversitas.

III. — Cum certum sit juxta Theologo-

rum axioma: « Gratiam non destruere, sed perficere naturam »; certum pariter esse debet, jam in statu naturæ per Christum denuo elevata, non minus locum habere rectitudinem, vel pravitatem, laudabilitatem, vel reprehensibilitatem, meritum, vel demeritum in operationibus humanis, que jure merito omnino debent ab unoquoque adulto deliberate cum sufficienti avertientia rationis agente ad ultimum finem ordinari; justissima contempta, vel neglecta hujus ordinacionis pœna proposita, aeterna scilicet miseria, quam solam (uti et felicitatem eternam), nemo prudenter contempnere potest. Hinc porro fit,

IV. — Tam esse nunc in statu naturæ lapsæ, et per Christum denuo elevata, vere et proprio dicta merita nostra respectu finis supernaturalis, quam fuissent in statu naturæ vel puræ, vel integræ, et gratiæ. Nam plerisque omnia, que tunc Lutherano-Calvinianæ nostræ meritis objiciunt, pariter (proportione servata), locum habuissent in hisce statibus. Indiguisset certe in statu naturæ puræ auxiliis Dei congruis ejusdem ordinis ad finem suum ultimum naturalem consequendum: indiguisset quoque Adamus in statu innocentiae auxiliis, et concursu supernaturali ad finem ultimum supernaturalem obtinendum. Sicut ergo in illis rationem meriti propriæ dicti non adferebat illa auxiliiorum divinorum necessitas; ita neque jam in nostro statu. Et sicut in illis merita non sustulisset debitum, quo creatura quevis essentialiter est serva Dei, et tenetur ei ad omnimoda obsequia innumeris titulis, ita et nunc. Non solum hinc evincitur, non esse rationem « meriti, et mercedis » inter Deum, et creaturam ita rigorose justitia, quam est inter hominem, et hominem purum, quod ultra fatum. Sed hoc ad rationem meriti propriæ dicti manifestum est non pertinere; aliqui enim negandum quoque esset omne meritum, et satisfactione Christi, cum in his respectu Dei non sit usqueque perfecta alteritas, nec perfecta dominiorum distinctio; nec humanitas habuerit illas actiones, que non essent etiam alias titulis Deo debitis, etc., ut eruditæ docent Scholastici in Tract. de Incarn. Unde vel ex hoc solo patet absurditas erroris Lutherano-Calvinianæ, qui aliud agendo tam valide Socinianorum impiatæ velificatur. Si enim mixta gratus multiplicies absorbet rationem meriti vere, et proprie dicti, ut praefracte contendit Amer-

sius; quis non videt eodem modo absorberi rationem meritorum Christi, cum iusta S. Augustinus: « Eadem gratia fiat quisque Christianus (justus et beatus), qua gratia Christus homo factus est Deus »? Quis fiduciam negat omnem meritum, et satisfactionem Christi pro redēptione mundi, unice fundatam fuisse in valore infinito operum, quem non nisi ex gratia unionis hypostaticæ obliniebat? Huc ergo tendit præposterus illi divine gloria zelus, quem suo errori fucando potissimum prætexunt. Eodem certe ariete quatitur meritorum Christi condignitas, quo hominum justorum quorūcumque, sed impi consilio, irrito conata utrobique. Necesarium quippe est ex ipsa natura rerum, ut creaturæ intellectuales, ad ultimi finis consecutionem constitutas in via, per operationes liberas ideoque laudabiles, et meritorias premia a Conditore proposita, in termino viæ sint compotes, aut vice versa sint miserimæ in omnem aeternitatem. Impossible autem est ulli creatura, in quoconque statu, habere operationes bonas, laudabiles, et meritorias premia a Conditore preffixa, nisi auxiliis congruis ab eodem Creatore fuerit adjuta. Necessario ergo admittendum, rationem meriti vere, et proprie dicti non tollere omnem gratiam, quin potius multiplice in cludere essentialiter.

V. — Attente considerandum est, non omnia universum, etiam proprie dicta, merita esse ejusdem rationis. In nonnullis intervenit contractus, et jus strictissimum ultra citroque obligans; ut in milite, qui meretur stipendum promissum, et in omnibus, qui locant operam suam conductori. In aliis nullus intercedit contractus; immo neque intentio premii consequendi, sed gratitius, et generosus affectus obsequiis laudantis demerendi principem, qui sane, si vicissim juxta legalis justitiae dictatum operari velit, tanto amplius illic remunerabitur obsequia, quanto ea fuerit liberaliora, et ab omni affectu proprii commodi magis aliena. Lumine ergo naturæ notum est, majus præmium deberi operanti honeste, sine spe præmii. Debetur quippe remuneratio copiosior naturaliter ob superiorem difficultatem per libertatem operati in electione objecti honesti ex solo motivo virtutis, et sine ullo illico emolumentis. His præmissis, adstruimus merita honorum operum in justis.

Præcipue ad I. ex sacris litteris. In iis vita eterna nominatur *Merces*: Ergo bona ope-

ra, quibus redditur, sine dubitatione sunt *Merita*. Nec evadit Amesius, cum suscitatur: « At igitur sine dubitatione meruit aliquid a Deo Nabuchodonosor, quia Ezech. xix. Egyptus promittit ipsi tamquam merces, ob laborem, quem subierat adversus Tyrum »? Resp.: Eliam meritis naturalibus sine dubio retribuit Deus premia homogenea: id enim ad Provisorem et Gubernatorem totius universi spectat. An autem Nabuchodonosor vere, et formaliter meruerit hanc mercedem a Deo obsequis suis eo directis (uti cum S. Hieron. nonnulli volunt); an vero fuerint tantum materialiter merita, et merces, parum hic ad rem facit. Quidni enim possit, liberalis, et locuples Dominus remunerare etiam ea, quæ per accidens, et non ex intentione operantis cedebant in obsequium ejus? Porro, que Amesius assumit ex definitione meriti, ex supra dictis evanescent. Ferus ab Amesio laudatus optime cum predictis concordat, et iuxta not. 5. verissime dixit Ferus: « Si Dei gratiam conservare cupis, nullam meritorum tuorum fac mentionem; certe non, quod nulla sint, (qua vel maxime supponit Feri dictum), sed, quod non mercedem affectet, qui maxime meretur, pari amoris affectus. Optime S. Bernard. lib. de dilig. Deo: « Non amanti præmititur, amanti redditur præmium. Charitas (meriti radix), non est contractus, sed affectus ». Nullus momenti est, quod Amesius pretendit: « Vitam eternam in sacris Scripturis vocari hereditatem; quæ pertinet ad filios proprie, quia sunt filii, non, quia laborant ». Futilis objectio. Cur non pars ratione objici posset: Vita eterna vocatur merces, quia datur operariis in vita laborantibus: Bravum, quod datur in stadio certanti, certanti, et vincenti: Corona justitiae, que conferunt bonum certamen certantibus, etc. Ergo non est hereditas, quæ gratis defertur filiis, laboris, cursus, certaminis adiutor per etatem incapacibus. Numquid hoc esset perspicue cavillari, mo nugari? Nimis diversi illi tituli (filii, heredes, operarii, militis, palestrite, etc.); optime se mutuo compatuntur in eodem subiecto. Decrevit quippe Deus filios suos adoptivos, qui usum rationis habent, etiam propriis laboribus, et meritis vitam eternam (aut potius ejus augmentum), acquirere. Magis enim honorificum est, non solum ipsis hominibus, sed etiam Deo magis gloriosum, ut creature rationales felicitatem supremam

acquirant etiam suis meritis, et non tantum pura donatione, uti infantibus baptizatis obtingit. Verum Amesius concoquere nequit hanc certissimam veritatem, ideoque in eam evomit stomachum cum densa grandine conviciorum, et caluminiarum. Ait 1. Ejusmodi « superbos Christianos, qui operantur tamquam confidentes in seipsis, querere justitiam quasi ex operibus, adeoque Iudicare, ostendere se filios genuinos talium Patrum (Judeorum), qui ideo non recipiebant Evangelium, nec voluerunt esse subjecti justitia Dei. Horum mensuram implent Pontifici. 2. Haec est illa paupertas Spiritus, et abnegatio suimet ipsorum, qua Monachi Papales ad perfectionem grassantur. Sordeat ipsi dona Dei. Pudet ipsos vitam suam largitioni divinae debere..... Etsi esset magis honorificum homini habere vitam ex merito, esset tamen honorificentis Deo salutem dare misericordia, que superaret spem omnem, quam sanus quisque ex suis meritis conceperet potest. 3. Honor iste disertis verbis excluditur ab Apostolo Rom. v. vers. 37. ubi gloriatio exclusa est. Ubi notata dignum est, quam pulchre consentant Pauli et Bell. sensus. Paulus docet hominem ex operibus non justificari, quia tum haberot, quod gloriareretur : Bellarminus docet, hominem suis meritis vitam aternam acquirere debere, quia hoc est magis honorificum, id est, quia debet aliquid habere, quo gloriatur ». Resp. Sycophantica haec cavillatio jam supra excussa est. Longissime a piis, et perfectionis Evangelice studiosis ab illa gloriatio, et presumptio iudaica. Confidebant Pharisei in se, in operibus legis, et viribus naturae, non ex fide in Christum prodeuntibus, et ista palam jactabant. Quis autem Catholicorum hanc arrogantium in Stoicis, Phariseis, Pelagianis non damnat? Quis econtrario omnia sua bona opera, et merita non fert accepta Deo? Hujus gratia profitentur se praeventos congrue, et efficaciter adjutos. An, quia gloriari in se superbus impietas est, ideo etiam gloriari in Domino, christiana demissioni adversabitur. At neque gloriationem ipsam : que habetur in Domino, exigit meritorum ratio per se in viatoribus, sed tantum per accidens, in casu scilicet, cum ipsa Dei major gloria, et proximorum edificatio ita imperat; uti suo exemplo lucenter edocuit Paulus. II Corint. xi. De cetero satis ex maximorum Sanctorum actis constat, quanto ipsi meritis apud Deum facere locu-

ptiores, tanto fuisse in se humiliores; nec sibi quidquam, sed gratia divina omne suum bonum adscripsisse. Nimirum imitantur in hoc ipsum Deum, qui cum prædefinitione, et collatione auxiliorum, cooperatione et concursu naturae indebito, ad summa quaque (salva tamen in omnibus libera creature cooperatione), provexerit electos suos; ita magnifice tamen illorum opera coronat, ac si in illis nullam haberet ipse partem. Itaque, sicut mensura meritorum sursum versus est charitas; ita deorsum versus est humilitas. Nemo certe Christo majori habuit merita, utpotius infinita: nemo vicissim eo humilior. Eodem modo Sancti omnes « divites in bonis operibus », et gloriosis meritis, solam Dei gloriam, sue propria oblitio, in omnibus sollicito intendebant. Unde patet putidissima calumnia Amesii. Recolantur, que alibi de meritis Christi dicta sunt. Sed instat adhuc Amesius : « Cum Bellarm. ipse lib. iv. cap. 7. concedat », non solum infantes, sed etiam homines adulatos, recens baptizatos salvari, si continuo ex hac vita decedant « sine meritis; querimus, inquit Amesius, et Bellarmino : annoque honorificum sit illis, donatione sola salvari, ac si ex Lege vitam acquisivissent? Si sic, tum Bellarm. hic sophistice nugatur: Si non, tunc major est honor legis, quam Evangelii, quod est absurdum. » Respondit Amesius tam insulsi interrogatione, et certatio inde constructo ostendit, se cavillatorem nugacissimum. Scit enim nos Catholicos repudiare illam justitiam legis ex fide Christi non pullulantem, et cum Apostolo reputare ut stercora. Quomodo ergo ea venire potest in comparationem cum prima gratia in sacramento obtenta? Simpliciter autem negandum est, tam esse honorificum, et laudabile, cum uno gradu gratia sanctificantis salvari absque ullo proprio merito, quam cum meritis S. Pauli. Mirum est, sane cerebri hominem (qualitercumque christianum) posse hoc in dubium vocare. Numquid passim Deus in Scripturis docet, se glorificantes se glorificare, si multum, multum: si parum, parum? Nonne de Principiis Ecclesiae sue tanto ante prædicti, quod nimis honorandi essent, qui vitam, et omnia sua in Christi obsequio obsumpserint? quid alind illa mansionum diversitas in domo Patri, differentia fulgoris in stellis, etc., quam meritorum, indeque emergentem præmium distantiam designat? Magnus et parvus

ibi sunt: pro cuiusque labore, et humiliazione erit mensura gloriae, et honoris. Sicut enim justissime, « quantum quisque reproborum glorificavit se, et in deliciis fuit, tantum datur ei tormentorum, et luctus »: ita, quantum quisque electorum humiliaverit se, et laboraverit propter Deum, tantum datur ei gloriae, et beatitudinis.

Et hinc sumitur II Argumentum: Quia proportio haec meritorum et præmiorum passim traditur in Scripturis. Psalm. lxi, vers. 43. Matth. xvi, vers. 27. Lue. vi, vers. 38. Rom. ii, vers. 5. I Corinth. iii, vers. 8. Gal. vi, vers. 8. Apocal. ult. vers. 42. Ubique dicitur, reddendum unicuique *juxta opera sua*. Frustra Amesius negat evidenter hinc colligi, in præmio conferendo haberi rationem dignitatis, et efficacie operum ipsum. Quid ergo obstat? Si enim, inquit, omnis congruatio proportionis dignitatem inferret, tum nulla esset differentia inter meritum de conguo et condigno. Respondeo: Neque nos dicimus, solam illam congruatatem proportionis: (si gratia admittatur), sufficere ad meritum de condigno cum insuper requiratur, ut opus sit Filii Dei, habeat promissionem divinam, etc. Unde aque vana est evasio Amesii, ac aliae a Bellarm. bene preclusa; quod etiam suo silentio agnoscere videtur Amesius.

III. — Argumentum. Ratio, cur detur vita aeterna, in operibus ponitur. Matth. xxv, vers. 34. *Euviri enim et dedisti mihi etc.* Et vers. 21. *Quia in pauca fuisti fidelis.* Apoc. vii, vers. 14. *Venerunt ex tribulatione magna etc., ideo sunt ante thronum Dei, etc.* Particula illæ, enim, quia, ideo, sunt omnes causales. Amesii effugia nihil meliora sunt Calvinistico, quod recte a Bellarmino præclusum, silentio suo approbat. Quam porro falsum est, particularum illam: *Enim, non haberi nisi in a versione non probanda.* Habetur certe etiam in Graecis γένεται Reliqua loca beneficio aliae Quodlibeticæ eludere satagit. At, cur ita dissimilat Bellarmini gravissima verba, quibus omnia ejusmodi effugia præclusit? (At, si licet ita omnia eludere, ut Calvin. et Ames. faciunt, nulla erunt forma loquendi, quibus sententias nostras explicare possimus. Fingamus enim voluisse Christum ostendere opera esse veram causam, cur justis in judicio reddenda sit merces salutis aeternae: Quibus, queso, verbis brevius, apertius, commodus id explicare potuisset, quam illis: *(Possideote reg-*

num, esurivi enim, et dedisti mihi manducare.) Hic elinguis est Puritanus.

IV. — Ar. um. Præmium bonis operibus ex justitia dicitur esse reddendum II Thessal. i. vers. 4. 6. II Tim. iv. vers. 7. 8. Hebr. vi. vers. 10. Jac. i. vers. 12. Apocal. ii. vers. 10. Prov. xix. vers. 17. I Cor. 9. vers. 24. II Tim. i. vers. 42. Amesius: « Nulla fit mentio justitiae, nisi II Thessal. i. vers. 6. II Tim. iv. vers. 8. Hebr. vi. vers. 18. Justitia vero aliquando significat condescensionem divinae bonitatis. Durand. in 4. dist. 47. quæst. 3. Aliquando veracitatem, et fidelitatem, ut Fillius Iesu habet quia Deus non nobis simpliciter fit debitor, sed sibi ipsi, ut Thomas loquitur 1. 2. qu. 114. art. 4. Vasq. denique in 1. pag. disp. 86. cap. 7. aliqd amplius addit; qui tamen acerrime contendit, nullam justitiam pro parte dictam, sive commutativam, sive distributivam inter Deum, et homines locum habere. Dicere autem cum Bellarmino: Deum injuriam facere, si vincenti præmium non daret, et juxta Durand. temerarium, et blasphemum, et Parisiensis dannata est ea propositio Guidonis anno 1334. ut falsa, heretica, blasphemæ. » Respon. 1.: Verum quidem est, acipi subinde justitiam generalissime, et impropter pro omni virtute. Hic vero, cum de retributione meritorum tam frequenter mentio fit justitiae, ita ut etiam Hebr. vi. vers. 10. dicatur: *Non est iniustus Deus, etc.* non possunt nisi ope omnipotentis Quodlibeticæ a Tropistis ad illam improprietatem tot aperiissima Scriptura loca detorqueri. 2. Itaque admittenda est omnino proprie dicta justitia in Deo, saltem illa legalis, et providentialis, qua tamquam optimus Gubernator reipublicæ rationis procurat bonum commune per retributionem peccatarum, et præmiorum pro cuiusque merito. Et hoc sufficere absolute posset ad verificanda illa Scriptura dicta, quibus retributio meritorum adscribitur justitiae divinae. 3. Etsi inter Scholasticos multum discepitur, utrum ex fidelite, et promissione tantum; an vero etiam ex particulari justitia, sive commutativa, sive distributiva Deus remuneret merita; in re ipsa tamen quoad nostram controversiam hic cum Lutherano-Calvinianis, nulla potest esse difficultas. Nam qui cum S. Thom. 1. pag. quæst. 21. art. 4. Vasq. Lugo, Pallav. etc. negant, Deum esse pacem justitiae commutativæ, utpote, qui a nullo possit cogi, et in quo

(cum ex seipso essentialiter determinatus sit ad servanda promissa), consequenter omnis obligatio stricte justitiae essentialiter superflua, et inutilis sit, etc. Hi nihilominus libenter admittunt omnem illam perfectionem in Deo, que in particulari justitiae (commutativa et distributiva), velocere potest. Videatur Suarez lib. XII, de gratia cap. 30, cum alias in peculiari Opusculo oppositum sententiam (quam post eum etiam tenet Tanner, Arriaga, etc.) fortissime propugnasset, tandem in hanc quasi conciliationem inclinare, dum numer. 28, docet: « Constituendam in Deo fortassis unam tantum virtutem, que eminenter contineat, quidquid est perfectionis in commutativa, et distributiva; ita tamen ut hec eminente non excludat formalitatem perfectionis utriusque virtutum in Deo, sed denotet altiorem, et simpliciorem modum illius formalitatis, etc. Cur vero non eadem eminens formalitas fidelitatis cum commutativa et distributiva formalitatibus, seclusis omnibus imperfectiōibus (qualis praecepit appareat in illa oblatione Dei respectu creaturae), constitui possit, vix ratio assignari potest. Effatum Durandi (passim heteroclitum), itemque censuram illam Guidonis, non est, quod curemus, cum secure cum S. Augustin. lib. de natur. et grat. cap. 2 juxta Hebr. VI. vers. 10, dicamus: « Non est injustus Deus, ut justos fraudet mercede justitiae. » Evidens hic est illatio: Ergo, si (per impossibile), fraudaret, esset injustus, sicut fides infidelem, si promissis non starat, nemo negaverit.

V. — Argument. Vita aeterna promittitur bonis operibus. Matth. XIX. vers. 17. 29. I. Timoth. IV. vers. 8. Iac. I. vers. 12. At promissio facta cum conditione operis, facit, ut qui opus impleverit, meruisse rem promissam, canique ut mercedem jure suo exigere posse dicatur. Amesius 1: « Quæstio nostra de meritis secundum esse; haec autem conclusio inferitur de meritis secundum dici. Respond.: Hac una distinctione possunt Tropistæ Sacramentarii non tantum merita Corporis Christi realem presentiam, veritatem Incarnationis Verbi, sed totum Christianismum funditus evertere, ut jam saepe ostensum est. Amesius 2: « Promissio essentialiam Evangelii complectens, non est: *Fac hoc, et vives; sed: Credere et servaberis.* » Resp.: Ut hoc vere dicatur de « essentialia Evangelii » secundum Calvinum et Lutherum; secundum quatuor Christi Evangelij;

stas nimis falsum est. Nonne in Evangelio S. Luc. cap. x. vers. 28. Legisperitum sciscitatem: *Quid faciendo vitam eternam esset possessurus?* ad preceptum charitatis Christi induxit, hoc adjuncto monito: *Hoc fac, et vives?* O quam lata, longaque discrepancia est inter vetus, et verum Christi Evangelium, et novum fallaxque Lutheri et Calvinii quod promissionem; Christi audet facere « accidentalē! »

VI. — Argum. Variis in locis fit mentione dignitatis. Sed dignum esse premio, et mereri præmium, idem sunt. Propositio constat ex II Thes. I. vers. 5. Luc. XX. vers. 33. Apocal. III. vers. 4. Amesius: « Hoc sophisma neque coelum, neque terram attingit. Nihil habet de operibus, aut eorum dignitate, sed de dignitate personarum tantum, quæ præcepit in fide consistit. » Respon.: Amesius heresim heresi, mendacium mendacio falecit, et aperta Scriptura verbis pervertit. Quid enim est persona « operari, qui dignus est mercede sua », nisi homo operibus honestis reddens se dignum premio? Sed pigel in re plana haeret.

VII. — Argum. Deus est iudex justus, et non acceptor personarum: At acceptio personarum est vitium contrarium justitiae distributivæ, cum scilicet iudex dat præmium sine meritis, aut magis præmium minoribus meritis, vel contra. Deus igitur in retributione præmiorum retribuit hominum considerat et pro meritorum diversitate vita aeterna mansiones designat. Amesius 1: « Non concluditur questio, opera scil. mereri vitam, sed pro eorum diversitatem mansiones assignari in vita. » At quid ea mansionum diversitas, nisi angustum felicitatis aeternæ? Neque enim ex prima gratia, aut gloria nobis hic sermo fit, sed de incremento pro operum merito. Amesius 2: « Recepissimum est apud Scholasticos, acceptiōem personarum non habere locum in gratiis, juxta illud Matth. XX. vers. 45. *Annon licet mihi, quod volo facere in meis.* » Respond.: Si est in merito gratuitis, ut in gratia congrue auxiliis, gratis gratis datis, etc. At bona opera, eti fundentur in auxiliis gratiae, quia tamen libere ponuntur ab homine superatis difficultatibus, sicut laudem, ita et præmium non minus merentur, ac mala reprehensionem, et penam. Et talis retributio prorsus necessaria est ad bonam gubernationem reipublice rationalis in quocunque statu, ut supra dictum est.

Ad CAPUT IV.

Testimonia sanctorum Patrum, que pro meritis operum Bellarminus hic recitat, clarissima sunt; ut in hac re minus reprehensibilis sit Amesius illa plane dissimulans, quam Titius, qui suis auditoribus (mire utique ejus opinione credulis), persuadere voluit, Patres suo favere errori. Loquatur nomine omnium S. Augustin. epist. 105. « Sieut merito peccati, tamquam stipendum redditur mors: ita merita justitiae, tamquam stipendum vita aeterna. Sed immixtum judicio Kemnitii et Titii, cum sic loquantur Patres, « dura catachresis est; cum nos sic loquimur, impia et blasphemia in Deum gloriatio.

Ad CAPUT V.

I. — Objic. haeretic: « Beatiudo celestis danda Sanctis tribuitur expresse misericordiae Dei. Psal. CII. vers. 4. Matth. vers. 7. Iac. II. vers. 43. » Respond.: Dupliciter hæc loca exposuit S. August. epist. 105, et libro de corruption. et grat. cap. 43. Prior est, quod beatitudi tribuantur misericordiae, non, quia non sit vera merces meriti, sed, quia meritis ipsa ex misericordia data sunt: non enim potest opera meritoria facere homo, nisi prius justificatus; justificatus gutem non ex operibus, sed ex misericordia. Sic idem S. Doctor distinguens ait: « Ipsa justitia vitam aeternam esse mercedem, non gratiam; ipsi autem homini esse gratiam, non mercedem, quoniam homini justitia gratia est. » Posterior est, quod in ipsa coronatione, que merces est meriti, sit etiam misericordia necessaria, que peccata venialia remittat, sine quibus nulli vivunt, et pauci vitam hanc finiunt. Addit vero S. Augustinus, hanc ipsam misericordiam debitam esse bonis meritis Sanctorum. Amesius nulla S. Augustini mentione facta, pauculus verbius ejus excerptus, plurima verba, nihil rei solidi reponit, qua proinde nec tantillum infirmant S. Augustini solutiones. Manet verissimum, etiam juxta nos, electi omnes *vasa misericordie*, sicut reprobi *vasa iræ*, juxta Apostolum: *Omnia opera Domini misericordia et veritas (seu justitia)*, quo tamen sicut non impeditur, ut, sicut justitia in reprobis cum modo temperamento misericordie; (nam citra condignum eos

puniri, et cum multa patientia ad penitentiam expectari a divina misericordia: sat constat), ita misericordia præcipue cum temperamento justitiae locum habeat in electis.

II. — Isai. IV. vers. 4. *Emite absque argento, et absque ulla commutatione vinum, et lac.* Quid vero hoc contra operum merita, tam nullis, tam perspicuis SS. Scriptura locis asserta? Ubi hic vel umbra vita, et glorie aeternæ? sed Quodlibetica omnipotens, quid non andet? Certe locus ille Prophetæ plane similis est illis Christi verbis, Joan. VII. vers. 37. *Si quis sit in me, et bibat:* quod de doctrina, sacramentis, et gratia Christi verissime accipitur: unde et Chaldeus interprete ita vertit: « Audite absque pretio, absque pecunia doctrinam meliorem vino, et lacte. Nihil hic de gloria nullis meritis acquirenda.

III. — Dan. IX. vers. 48. *Non in justificatiōibus nostris, sed in miserationibus tuis magnis, etc.* Verissime, sanctissime ita Daniel petit liberationem populi a captivate, in quam populus propter peccata devenerat. Quid vero hinc contra merita Sanctorum? Amesius vicissimi interrogat: An igitur mereri possint opera illa vitam aeternam, quæ temporalia bona non merentur? Resp.: Omnino, ita fit quotidie: vitam aeternam, (seu ejus augmentum), merentur justi, non tamen vitam longavano, opes, honores, satiationem, etc. Resp. 2: Populi Judaici, cui Daniel precibus Deum conciliare humiliter volebat, non merita bonorum operum, sed sceleris poterat pretendere, ac solam Dei misericordiam allegare; non etiam volebat propriā sua merita, qua sanctissimi coram Deo allegare non solent.

IV. — Luc. XVII. vers. 10. *Cum feceritis omnia, que precepimus tibi, dicite: Servi multiles sumus:* Ergo nulla sunt honorum operum merita? Quomodo, nisi arte Quodlibetica hoc infetur? Sane æque facile inferre possemus: Nec Christum quidquam meruisse etiam nobis, ut ex supra dictis patet. Omissis ergo variorum satis probabilibus ejus loci interpretationibus, brevis et genuina haec est apud Tirinum, scilicet. Christus hic aperte loquitur non de principio, sed de servo, qui mercedem promissæ causa, opera ex pacto debita prestat. Qui si ea sola praesterit, nullas sane gratias, condicat tamen mercedem promeretur, et accipit. Quod si ultra pactum etiam alia servitia do-

mino grata præstiterit, gratias insuper et honorarium merebitur et accipiet. Sic ergo et nobiscum aget Deus, si vel sola præcepta, vel insuper etiam consilia Christi compleverimus. Petes : Quare ergo dicimur servi inutiles ? Respond. : Non sic nos vocat Christus (qui alibi ait : *Euge seru bone, et fidelis ! Item : Jam non dicam vos servos, sed amicos*, sed jubet, ut ipsi sic nos vocemus, humiliatis foventes causa, quia scilicet nostris operibus nihil utilitatis Deo (qui nullo indiget), afferimus. Quia tamen sic obsequimur nutui divino, ejusque gloriam propagamus, mercedem, et præmium merito referimus. Et ita evanescunt replicae, seu cavillationes Amesii.

V. — « Rom. vi. vers. 23. *Stipendium peccati mors, gratia autem Iei vita æterna : Ergo non ex merito.* » Respon. : Neg. sequel. Gratia enim dicitur vita æterna, non, quia non est merces debiti, sed quia ipsa merita habemus ex gratia. Amesius : « Si vere, et proprie dici potest » : *Stipendium bonorum operum est vita æterna, et antithesis prioris sententiae (stipendium peccati mors), hoc postulasset.* Sed cui potius credamus, huic musteo Puritanico, an M. Augustino? qui tanto ante in epist. 103. et in Enchir. cap. 107. et lib. de grat. et liber. arbitr. cap. 8. et 9. docet 4. potuisse Apostolum recte dicere : « Stipendium justitiae vita æterna, sicut dixit : *Stipendium peccati mors.* » Qua S. Augustini confessio causam adversariorum penitus jugulat. 2. Non tamen esse dictum, stipendum justitiae vita æterna, sicut stipendum peccati dicitur mors, no quis existimat, nos ex nobis habere justitiam, sicut habemus peccata. Itaque gratia dicitur vita æterna, non, quia non est merces meriti, sed, quia ipsa merita habemus ex gratia. Verum quid curet Amesius Augustinum, si pro se putet stare eccentricum Cajetani commentum !

VI. — Ephes. II. vers. 8. *Gratia salvati estis.* Ad Tit. III. vers. 7. *Secundum magnam misericordiam suam salvos nos fecit.* Quis dubitat ? Creati enim ex magna gratia, et misericordia, in Christo Iesu sumus, in operibus bonis, qua preparavit Deus, ut ambularenus in illis. Optime convenit gratia Christi cum meritis nostris, que ideo datur, ut mereamur. Neo-Evangelici meritum oppugnando ipsum quoque gratiam re ipsa pesundant, dum inerem eam fingunt, que nequeal elevarere operationes filiorum Dei ad

id, ad quod suapte natura tendunt. Ad quid enim spectant actiones fidei, spei, charitatis, et quas haec imperat, nisi ut, quem credimus et amamus, aliquando digni simus clara facie intueri ?

VII. — « Rom. iii. vers. 27. Lex fidei excludit omnem gloriationem, qua ex operibus nascitur. Ergo etiam merita excludit ». Antecedens falsum esse, ostensum est superius. Apostolus suis verbis, factisque mendacii arguit omnes Neo-Evangelicos, ibid. allegatis.

VIII. — « Injuria fit meritis Christi, si meritis nostris tribuitur salus, tamquam debita merces : quia haec est proprius finis et fructus meritorum Christi ». Verissime pronuntiat Bellarmine : Hoc argumentum quanto magis ab adversariis rhetorice, immo tragice amplificatur, tanto cum discutitur, inanum reputatur : siquidem merita justorum non opponuntur meritis Christi, sed iis subordinantur, a quibus et nascuntur; sicut causa secundæ activitas non evertit primam, sed supponit eamdem, a qua essentialiter dependet, nec enim obscurat, sed illustrat. Itaque quidquid merita justorum laudis habent, id totum redundat in laudem meritorum Christi. Amesius : « Nova haec est theologia, Prophetis, et Apostolis ignota ». Christus meruit, ut nos mereremur nobismetipsum vitam æternam. Respondeo : Haec assertio patitur duplicum sensum; nempe 1. Christus meruit, ut nos omnia, que ad vitam æternam conduceant mereremur; et hie est sine dubio hereticus, quem tamen tacite subdoleque affingit Catholicus. 2. Christus merito sua passionis impetravit nobis omnia auxilia gratiarum, quibus excusat, et adjut gratias justificare, et justificari gratis, mereremur augmentum gratiarum, et coronam gloriae : et haec est Apostolorum, et Prophetae clara assertio, que nonnisi per tropos Quodlibeticos contra merita detorquetur. Esto, posset « aliquis ita laudare opera nostra bona, que nascuntur ex meritis Christi, ut illud minime redundet in laudem meritorum Christi » (quod sane sine gravi errore non posset fieri), an ideo non possint vere, et laudabiliter predicari, ut effectus meritorum Christi, intra terminos, quos Deus, et natura rerum posuit ? Equidem merita nostra non requirunt proper insufficieniam meritorum Christi, sed propter maximam eorum efficaciam : sicut plausum non debet ferre fructum proprie insuf-

fientem virtutem vitis, sed propter ejus efficaciam, quam nisi ab illa trahat, et fructum ferat, abscondetur, et in ignem mittatur : ita etiже sunt palmitæ in vite Christo, in qua ferunt fructum multum operum meritoriorum. Amesius : « Si Christus sufficiens nobis meruit salutem perfectam, tunc non opus est, ut nobismetipsum eam nos mereamur ». Respond. : ut alias sacerdos Christus, ut causa universalis, meruit nobis omnia ad salutem perfectam necessaria, inter ea autem media etiam sunt sacramenta, et opera meritoria. Numquid, quia Deus meruit nobis salutem perfectam, ideo non debemus nos applicare, saltum per fidem (ut fingunt Neo-Evangelici), cavilli, et calamum, quas deinceps usque ad finem capitii, etiam ex dictis Bellarmini perverse acceptis nectit, plane refellunt ex illa ipsa speciali sola fide Lutherano-Calvinianorum ; doctrinam vero solidissimam Bellarmini hic nec leviter ferunt. Testatur enim passim Scriptura, meruisse Christi opera apud Deum, non solum, ut salutem consequeremur, sed etiam, ut eam per merita propria consequeremur. Sicut etiam, quod Deus sole utatur ad mundum illustrandum, et igne ad calefaciendum, aura, et pluvia ad refrigerandum, non est in causa imbecillitas Dei, quasi ipse non posset per se absque sole, igne, aura, mundum illustrare, calefacere, frigescere; sed omnipotens ejus, qua potuit non solum ista facere, sed etiam vim faciendi rebus creatis tribuere ; servata nihilominus semper propria excellentia prima et universalis, ac independentis causæ. Neque verum est, sicut saltum dividit gloriam inter Deum, et hominem. Nam merita nostra dona sunt Christi : et quoniam in bono opere, quod non Deo juvante facimus, nihil sit nostrum, quod non sit Dei; neque aliquid sit Dei, quod non sit nostrum, sed totum faciat Deus, et totum faciat homo : tamen ratio, cur id opus sit dignum vita æterna, tota pendet a gratia. Denique nos ipsi non minus salutem nostram totam, atque integrum illi acceptam referimus, cum illam meritis nostris acquirimus, quam si absque illis meritis nostris illam accepseremus : imo multo magis nunc illi nos debitores esse fatemur, quandoquidem non tantum per ejus gratiam salvamur, sed etiam per eamdem nobilissimo modo honorificentissimo salvamur. Haec omnia valde solida, et vera Amesius per puram omissionem enervavit.

Ad CAPUT VII.

Fiduciam in meritis esse collocandam, Neo-Evangelici absolute negant; consequenter ad illum errorem (cujus Amesius videtur puduisse), quod omnis opera justorum sint peccata mortalia. Afirmabat simpliciter Johannes Wicelij contrarium, securus in hoc Pelagium. Veritas Catholica medium viam tenet, pro qua, ut per seqq. assertiones declararetur, notandum est 1. Fiduciam nihil

aliud esse, nisi spem perfectam, ut docet S. Thom. 2. 2. quest. 129. art. 6. et Senec. epist. 16. not. 2. Aliud esse fiduciam nasci ex meritis, aliud fiduciam esse ponendam in meritis. Potest enim fieri, ut quis exiguum, aut pene nullam fiduciam in meritis propriis constitutus, ex quod non certo sciat, an habeat vera merita, et tamen veris magnisque meritis abundet, et ex illis fiducia in ipso erga Deum maxima oratur. Ex qua distinctione tota questio absolvit, ac varia Scripturarum, ac Patrum testimonia conciliari poterunt: unde tribus assertioribus res tota exponi potest. Amesius, dum arguit clarissimam hanc distinctionem « obsecratis insidiosas », ostendit se tergiversari, metuere que suis surorumque cavillationibus ab uso ejus distinctionis. Cum vero ait: « Rationem Bellarmino (possit) scilicet maximam fiduciam ex meritis oriri in eo, qui non certo scit, an habeat vera merita, omni rationi (Puritanico), adversari. Ex meritis enim non oritur fiducia phisice. Illud autem, ex quo moraliter oritur, debet necessario cognosciri, et ad maximam fiduciam gigendum, debet certissime cognosci ». Resp.: Fatalem, non physice, sed moraliter oriri fiduciam ex meritis; hec vero sufficit, ut sit cognitio probabilis, aut moraliter certa. Cur enim ex persuasione probabili, aut moraliter certa de beneficio gratiae divine, quibus excitantibus, et cooperantibus puto me ad majorem Dei gloriam omnia mea fecisse opera, non nascatur fiducia de bonitate, quod bene coepit nutrire, et ad felicem exitum perducere velit?

Assertio I. — Fiducia Sanctorum, quam in Deo constitunt, non ex fide sola, sed etiam ex bonis meritis nascitur; atque adeo summo studio merita querenda reponere. Hoc tantum, et non plus probant ea loca S. Scripturae, et SS. Patrum testimoniorum, « ambigua voceis ambiguitate lectoribus illudere Bellarminum; ideoque distinguendum esse vult. Nascitur ex fide sola, tamquam ex causa apprehendente causam tam spei, quam rei sperante, sed nascitur etiam ex obedientia nova, et conscientia bona, tamquam ex argumentis confirmantibus, et erigentibus il-

lam apprehensionem una cum fructu ejus ». Resp.: Commentitiae hujus distinctionis fundamentum supra eversum est; et ipsa Scriptura Patrumque testimonia non nisi violente quodlibeticae illam distinctionem patiuntur. Ratio, quam addit Bellarm, plane idem evincit, quam Amesius nec extremo digito attigit. Est vero haec: Quia, cum Deus promiserit coronam vita diligentibus se, ex duobus pender adeptus glorie, scilicet ex fidelitate Dei, qui praestat, quod promisit: et ex operibus nostris; diligere enim oportet non verbo, et lingua, sed opere et veritate. Proinde, sicut spes certa non esset, si non bene operaremur, sed Deus fidelis non permaneret: ita nec certa esse potest, si Deus quidem fidelis sit, sed nos non bene operare, nec diligamus opere et veritate.

II. — Assertio. In bonis meritis, qua vere talia esse compertum sit, fiducia aliqua collocari potest, modo superbia caveatur. Id probatur exemplo Nehemie, Esdr. v. vers. 19, Davidis Psalm. xvii. vers. 23. Ezechiae regis apud Isa. xxxviii. vers. 3, et Esther cap. xiv. vers. 16. Apostoli Pauli II Timoth. iv. vers. 7. Bonum certamen certavi, cursus consummavi; in reliquo reposita est mihi corona justitiae. Et suffragatur ratio: Quia, sicut misericordia Dei, ita et bona merita sunt vera causa salutis, licet autem confidere in omni vera causa. Neque hoc est confidere in propria virtute, sed in Deo, et ejus gratia, cuius munera sunt omnia merita humana. Amesius nihil hic reponit, prater inanis verba in superioribus perspicue convulsa.

III. — Assertio: Properter incertitudinem propriei justitiae, et periculum inanis glorie, tutissimum est, fiduciam totam in sola Dei misericordia et benignitate reponere. Hoc tantum, et non plus probant ea loca S. Scripturae, et SS. Patrum testimoniorum, « ambigua

tandem adgebat, ut benedixerit ipsis. Sic Bellarminus postquam integris aliquot libris omnes nervos intenderit, meritis humanis contra gratiam Dei omni genere sophismatum propagandis, subito hic in fine mutatus, meritorum usum omnem tollit, et ad gratiam solam configit ». Ita nugacissimum sycophanta ad obesa mendacia, dum omnia alia deficiunt, convertitur. *Misericordia et veritas in negotio salutis nostra obviant sibi, justitia et Pax se invicem excoluntur.* Misericordia divina est, velle creaturem rationalem per seminas justitiae, et opera laude digna, meritoriaque promovere ad coronam justitiae. Declamationes Lutherano-Calvinianae omni Scripturae, Patrum, conciliorum, et rationis suffragio destinatio, ad rude vulnus decipiens composite, sub praetexto commendanda gratiae divinae, re ipsa inertem, et Deo indignam communisuntur. Ad populum phaleras! Quid, queso, consequentiae habent ista Amesiana? 1. Bellarm. dicit tutissimum esse, fiduciam in sola Dei misericordia ponere: « Ergo agnoscit in certam, et periculosam esse doctrinam de justificatione ex meritis ». 2. Bellarm. dicit, spem in sola misericordia, non in meritis tutissime defigi: « Ergo communicatio vita sperante non est tribuenda justitia ». Ergo Apostolus gratiae detractor fuit, cum dixit, meritis sui certaminis, et cursus consummati depositum esse coronam justitiae, quam reddit sibi justus Iudeus etc. 3. Tutissimum est (juxta Bellarm.) fiduciam totam in sola misericordia Dei defigere: Ergo perniciosum, et impium est exemplo SS. Davidis, Nehemie, Ezechiae, Pauli etc. in causa congruarum circumstantiarum, aliquam fiduciam in bonis meritis posere. Dignissima, inquam, sunt haec, similes Quodlibeticae illationes desperato Lutheri et Calvinii evangelio, ad miserum populum dementandum. Ad hunc locum communem amplificandum plurimum etiam confort Gerhardus in suis Pandectis Cretensis a pag. 898, usque ad 924, ubi ex Strigilio, Simone Pauli, Lysero, Wolsio, Mornao, ejusdemque farina fabulonibus, vanissima commenta miscet plurimi Catholicon Theologorum testimoniorum, nihil prouersus ad confirmandam vanam Lutheranorum presumptionem facientibus, sed tantum ad replendas vacuas paginas, et loquacitandas populares raborum declamationes.

Ut opus aliquod possit vere ac proprie dic meritorium felicitatis aeternae, septem conditiones requiruntur. 1. Ut sit opus bonum. 2. Ut fiat in obsequium Dei. 3. Ut, qui mereatur, sit viator. 4. Ut sit opus liberum. 5. Ut, qui mereatur, sit amicus, et gratus Deo. 6. Ut intercedat promissio. 7. Ut opus ex charitatis virtute procedat. Tres priores conceduntur ab omnibus. Quia etsi a Rob. Holcot fuerit in dubium vocata; communis tamen, et vera SS. Patrum et Theologorum sententia asserit, omnino requiri libertatem. Quod de impeccabilitate Christi objici posset, ad Scholasticos in 3. part. S. Thomae perti-

Ad CAPUT X.

net. De reliquis conditionibus in seqq. capitibus.

Ad CAPUT XII.

Quinta conditio: Ut, qui meretur, sit gratius Deo, et si a Michaelae Bai, ejusque sequacibus Jansenistis fuerit negata; communis tamen et certa Theologorum sententia asserti, requiri statum gratiae. Opposita Baiana a tribus Pontificibus confixa est; uti et altera ejusdem Baii, qua negabat promissionem Dei gratuitam debere intercedere.

Ad CAPUT XV.

Septima conditio: Ut opus bonum actu, vel virtute a charitate procedat, est nonnulli controversia inter Scholasticos. Negari tamen non potest, affirmavit sententiam (quam cum SS. Thoma et Bonavent. tuerit hic Bellarm. uti est communior, ita etiam esse *tatiorem in praxi*), et nihil habere incommodi; cum tamen opposita sententia, si divino iudicio falsa sit, possit esse noxia. Et fundamen-tis certis solidis nisi videatur; tum, quia Matth. xxix. vers. 26. I Corin. x. vers. 31. Col. vi. vers. 17. etc. valde exprimitur, quod opera nostra in nomine Domini, in gloriam Dei, propter nomen Christi etc. facere oporteat; tum, quia communis ratio meriti postulat, ut opus fiat in alterius gratiam. Nullum vero opus simpliciter fit in Dei gratiam, nisi saltem virtualiter a charitate procedat: tum, quia non conciliatur gratia (saltem extra sacramentum), nisi praecedat actus charitatis, saltem virtualis. Ergo nec gloria, quae potior est gratia.

Ad CAPUT XVI.

Catholici omnes agnoscunt, opera justorum esse meritoria vita eterna: sed tamen aliqui censem, non esse utendum his vocibus « de condigno et de congruo », sed absolute dicendum: opera bona justorum esse meritoria vita eterna, ut Waldensis: aut « condigna largo modo », ut Durandus: quos merito rejicit communis et verissima Theologorum sententia. Amesius heretice sycophantatur, dum ait: « Hanc neque veram, neque Theologorum dicendam, quia totam theologiam (Lutherano - Calvinam), everit ». Deinceps operose Amesius defensionem suscepit Durandi, qui studio magis impugnandi ingeniose doctrinam S.

Thomæ, quam solide et pie confirmandæ et illustrande doctrina Catholice, in plerisque materiis quam proxime accessit ad errores haeticorum, ut etiam in superioribus monu-ni; ideoque quantum vapulat plerumque a ceteris Scholasticis, tantum laudatur a Puritanis. Propositiones Durandi ha sunt. 1. « Temerarium et blasphemum est dicere, Deum fore injustum, quod meritis hominum justorum non reddit mercedem promissam. 2. Non exstat in SS. litteris promissio, quae Deum obliget ad reddendum mercedem; sed tantum que doceat, Deum disponuisse vitam eternam dare iis, qui mandata servaverint. 3. Recte II Tim. iv. vers. 8. ponitur iustus iudex, non iusto iudicio: quia Deus, qui reddit præmia justis, et penas iustis, iustus et misericors est, et ut iustus iusto iudicio penas reddit iustis; ut misericors, liberaliter præmia tribuit iustis. » Haec tres propositiones sat profligante sunt supra, ubi actum est de meritis Christi. Et per hæc ipsa Christi merita diffidatur eliam. 4. Durandi assertio, nempe: quod « nemo possit ex iustitia mercedem ab alio petere, nisi reddit ei omnia, que illius sunt, et aliiquid amplius, cum omnia ipsius sint ». Manifestum est, hoc totum æque posse opponi meritis Christi ac nostris. Bene igitur pro utrisque respondit Bellarm. *Absolute non potest homo* (etiam hypostasis divina subsistens), aliiquid a Deo exigere, *cum omnia sint ipsius*: tamen posita ejus voluntate et pacto, quo non vult a nobis exigere opera nostra gratis, sed mercedem reddere juxta proportionem operum, vere possumus ab eo mercede exire. Nec ullam habet vim « instantia Durandi », tam insolenter a Puritano debuccinata, tamquam ineluctabilis et peremptoria, hæc scilic. « Quod redditur non ex debito præcedentis operis, sed ex promissione præcedente; non quidem redditur ex merito operis de condigno, sed solum vel principaliter ex promiso: et ita non est ibi illud debitum, de quo loquitur. Et quia ex dono gratuito nemo obligatur ad dandum amplius, sed potius recipiens magis obligatur danti; ideo ex bonis habilitibus, et ex bonis actibus, sive usibus, nobis a Deo datis, Deus non obligatur nobis ex aliquo debito iustitiae, ad aliiquid amplius dandum, ita ut si non dedetur, sit iustus, sed potius nos sumus Deo obligati ». Respondeo: Si hæc omnia, et quidquid ulterius quoad justitiam meriti ex cogitari potest, accommodentur meritis et

DE JUSTIFICATIONE.

satisfactionibus Christi, manifestum est, quod eamdem vim habeant, quam habent contra meritum nostrum. Quid enim habuit humanitas Christi, quod a divinitate non accepit? Est ergo in hoc nobis par. Disparitas autem, quod illi infinites plura et maijora quam nos acceperit, potius minutæ in ipso justitiam meritorum praे nostris. Itaque vel neganda pariter sunt merita et satisfactiones Christi cum impiis Socinianis, vel pariter nostra admittenda. Immotum ergo manet, merita nostra esse proprie dicta: etiam ex justitia renumerari ea a Deo, sive illa sit tantum legalis (quod absolute negari nequit), sive commutativa, sive distributiva, sive etiam fidelitas contingenit eminenter, quidquid perfectionis habet commutativa et distributiva; quod ad controversiam fidei prorsus nihil, sed tantum ad Scholasticam disceptationem pertinet, ut supra ostensum est.

Ad CAPUT XVII.

Opera bona justorum esse meritoria vita eterna ex condigna ratione operis, etiamne nulla extaret divina conventione, docet Cajetanus et Scotus. Econtra non esse illa meritoria ex condigno ratione operis, sed tantum ratione pacti et acceptationis divine, tenet Scotus, Vega etc. Nobis media via probabilior videtur, quia docet: Opera ea esse meritoria ex condigno ratione pacti et operis simul. Ita SS. Thom. Bouav. et alii plerique. Quid ab hac *Cauda Draconis*? Alterum, inquit, « horum statuere, est hominis fatui, ac temerarii; sed utrumque simul conjugere, est hominis plane insani. » Nimirum, hoc est per se notum, probatione non egit.

Porro requiri ad opera meritoria promissionem, patet ex locis Scripturæ, et patrum supra relatis, quæ fere semper mentionem faciunt promissiones divinae. Nec obstat, quod filio debetur hereditas, si bene se gesserit, licet nulla conventione inter Patrem et filium intercesserit. Nam aliud est loqui de merito persona, aliud de merito operis. Et rursus: aliud de vita eterna, ut est hereditas: aliud, ut est merces. Num ex eo, quod aliquis est filius Dei per gratiam, meretur ex condigno hereditatem vita eterna sine alio pacto, sed merito persona, non operis. Nam etiam infantibus baptizatis ita decedentibus tamquam filiis Dei debetur iure

hereditas; et dici possunt mereri, non merito operis, sed persone. Ideoque bona opera non requiruntur ad vitam eternam acquirendam ut hereditatem, sed ne filius excidat ab adoptione, et iure mereatur exhereditari; adeoque ut sic non meretur vitam eternam acquirere ut hereditatem, sed meretur eam non amittere, ut patet in infantibus ita decedentibus, et docent SS. Augustin. Bernard. etc. At vero ut filius Dei adoptivus vitam eternam obtineat ut mercedem, stipendum, et bravum, omnino prater gratiam adoptionis requiritur promissio. Eisi enim pater teneat filium admittere ad hereditatem, non tamen opera ejus ad obtinendum bravum, nisi pactum vel promissio interveniat. Quid hic *Cauda Draconis*? Hoc communitum, inquit Amesius, « est una ex præcipuis profunditatibus Satanae, quarum fit mentio Apocal. II, v. 24 ». Nempe hoc dicet Apocalypsis iuxta Quodlibeticam sycophantias heretice. Anne sensu literali? Res ipsa negat. At eti si nusquam valeat sensus mysticus et accommodatus, juxta regulam Lutherano-Calvinianam: excipe tamen cum adversus Romanum Anti-Christum dimicandum est. Quidquid tunc licet, licet, valetque.

Non sufficere autem ad condignitatem meriti solam promissionem et acceptationem, sed requiri etiam, ut in opere bono ex gratia procedente sit quadam proportio, et aequalitas ad premium vita eternæ,

Probatur 1. Quia vita eterna est « gratia pro gratia», id est, gratia mercedis, pro gratia meritorum, sive charitas patriæ pro charitate vie, juxta S. August. lib. de grat. et liber. arbit. cap. 9. At inter gratiam et gratiam sine dubio magna proportio est. Amesius ait: « Tale argumentum ex condigno meretur irrationem multo majorem, quam illa nostra ferent. » Et quia videt irrationem hanc solutionem nimis levem, sicut enim splendidio mendacio, dum affingit Belarmino « aequalitatem » inter meritum et premium vite eternæ, cum ille tantum similitudinem et proportionem conceptis verbis docuerit.

Prob. 2. Quia fons habet proportionem ad flumen, et semen ad fructum. At vita eterna est flumen letificans civitatem Dei. Psalm. xiv. vers. 4. Gratia vero bene operandi est fons aquæ salutis in vitam eternam. Et semen est gratia. Joan. iv. vers. 14. et gloria est fructus: Ergo. Amesius negat hoc totum. Et cur? quia, inquit, « sicut fons superat

flumen dignitate; ita merita nostra forent majoris pretii, quam vita eterna. » At cui persuadebit, fonticulum Rheni, Danubii etc. majoris estimari, quam integrum fluvium reliquum? et radicum plus, quam totam arborem cum fructibus?

3. Vita eterna est *dénarius diurnus* laborantium in vinea. Math. xx. vers. 43. At *dénarius diurnus* est *justum* *preium* *laboris diurni*. Amesius ait: Non probari ex Math. xx. intentum, nisi simul admittatur, hominem non electum, cui est oculus *nequam*, posse vitam eternam *aufferre*, et abire. Resp.: Non omnia complementa paraboliarum debere accipi tamquam directe ad scopum parabolæ præfixum necessaria, sed ut adjuncta, et « emblemata », recte cum S. Chrysostomo docet Maldonatus in cap. xx. Math. ubi et ostendit, totam illam parabolam operariorum conductorum pro mercede, etc. directe et aperte nostrum dogma Catholicum de merito honorum operum firmare. Vide et Suarez I. part. lib. II. cap. 20.

4. Vita eterna est actio quædam supernaturalis ex parte objecti et principiū tum efficiens, tum efficiunt, tum formans. At meritum quod in dilectione consistit, est etiam actio supernaturalis ex parte objecti et principiū, tum efficiens, tum formans. Ergo proportionem *habent inter se*. Amesius admittit proportionem, negat aequalitatem. Sed neque nos assursumus aequalitatem absolutam, sed tantum proportionis. Quis enim laboraret *aut certaret* *pro mercede aut bravo absolute et physice aequali?* Anne labore et discrimine comparare quis velit aqualem laborem et discernere?

5. Deus est, qui electos per merita ad vitam eternam, ut ad coronam justitie producens esse decrevit. Ergo sine dubio ea merita illis donat, quibus ex condigno vere et proprio perveniant ad coronam justitie. Fingit hic Amesius nescio et quibus antiquis Scholasticis «merita» quædam «interpretativa», quibus Deus «ex sola liberalitate sua» retribuat eternam gloriam. Sed quid opus fingere, cum veritatem liquidam habemus vel in sola «corona justitiae a justo judice reddenda»?

6. Denique, merita nostra pendent a meritis Christi; tum, quia ille meruit nobis virtutem merendi, tum, quia nos mererunt ut viva membra Christi per influxum ejus. Ergo detrahitur de gloria Christi, si merita nostra sint ita imperfecta, ut non sint merita

ex condigno, nisi ratione acceptationis Dei, Amesius: « Detestanda est haec impudentia, qua gloria Christi prætextus fit vanissima gloriæ mercenariorum hominum, et meritorum ipsorum ». Respond.: Rabioso calumniari non est solvere argumentum. Quis dubitet, detrahi de gloria meritorum Christi, si non tantummodo nostra, sed etiam ipsius Christi meritoria opera (quibus nostra subordinantur non minus, ac fructus palmitis ipsi siti), dicantur non esse perfecta et condigna, sed solum ex acceptatione Dei habent? Nec potest salva Evangelii veritate negari, Christum per suam gratiam adoptionis « influere nobis, et actionibus nostris dignitatem », non quidem suam propriam et divinam identice; sed participatum creatam, ordinis tamen altioris universa natura.

Ad CAPUT XVIII.

Contra doctrinam a Bellarmio in cap. 47. propositum Amesius nil præter *inanum* verba opponit. Nec urgent argumenta Scotti. Nam I. cum SS. Scriptura et Patres dicunt: « Opera nostra non esse digna vita eterna », intelliguntur vel de operibus secundum suam substantiam, non ut a Spiritu sancto, et gratia Dei proficiuntur; vel intelliguntur de aequalitate omnimoda, quam nos non assursumus, sed proportionis tantum, ut mox iterum dicetur. 2. Cum S. Augustin. lib. I. Conf. cap. 4. ait: « Reddis debita, nulli debens », intelligitur de absolute et rigoroso debito, nullam supponente gratiam, quam constat supponere nostra merita; prima et pofissima debiti ratio nascitur ex promissione Dei. 3. Quod « inter Deum et hominem non possit esse justitia, nisi secundum quid », explicatum est in superioribus 4. « Inter opera nostra (etiam ut ex gratia procedunt), et beatitudinem, quod adhuc cernatur in aequalitas maxima », nihil obstat: quia inter meritum et premium non requiruntur absolute aequalitas, secundum justitiam distributivam, ut dici possit, premium deberi meritis ex condigno, etiam ex parte operis; sed sufficit, ut sit proportio quædam. Sic qui doctrina et bonis moribus preditus est, pro Ecclesia aliquandiu laboravit, dignus Episcopatus judicari solet, quamvis Episcopalis dignitas absolute sit amplissima, et nullo prelio comparabilis. In rebus quoque naturalibus dispositio ad formam multo imperfector est ipsa forma: tamen ex naturali

quædam justitia et exigentia subiecto rite dispositio debetur. Ita et in presenti.

Ad CAPUT XIX.

Communis sententia Theologorum est, Deum ex sua liberalitate remunerare merita nostra supra condignum; et e contrario, operis malis pena reddere citra condignum, quod tacite etiam probat Amesius. Quidquid porro sit de sententia Scotti, et altera opposita probabiliori, contra dogma fidei neutra pugnat, adeoque si adversarii placuerit Scotti opinione tenere, non dissident a nobis in fidei articulo. Idemque est in eo, quod iuxta nonnullos primus gradus gloria non cadat sub meritum, alios probabilis id asserentibus. Potest enim una eademque res diversi titulis deberi, ideoque ultima dispositio post infusionem gratiae continuata, meritoria erit vita eterna, ut docet S. Thom. I. 2. quest. 112. art. 2. ad 1. At, inquit Amesius: « Hoc non potest non absurdum esse, ut qui habet titulum hereditatis, eo non contentus, querat alium titulum ex misericordia suis meritis ». Resp.: Non potest non honestissimum esse, velle, quod Deus vult, velle. Vult vere Deus vel maxime, ut adulti non sint pueri centum annorum, sed tamquam « operari » labore strenue in « vinea » sua, « militant bonam militiam, bonum certamen certent, currant, ut bravum apprehendant », fiant « divites in bonis operibus etc. », adeoque titulo etiam meritorum honorum acquirant regnum celorum. Nec ideo opus est (etsi licitum sit, ut probat Bellarm. cap. 8. tacite annente Amesio), ita operari intuitu mercedis: prestat non intendere, nisi beneplacitum Dei. Nemo quippe plus meretur, et titulo meriti ampliore gloriam accipit, quam qui sine illicio ullo proprii emolumenti opera meritoria multiplicat; ut dixi supra.

Ad CAPUT XXI.

Gratiæ justificationis neque ex condigno, neque ex congruo posse obtineri meritis operum, solis viribus liberi arbitrii effectorum, adversus Pelagianos docet fides Catholica.

TOM. VII.

Ad caudam Draconis pertinet falsi crimen, quo Amesius, « inter istos Pelagianos », ait, « censeri multis Magistris nostros Pontificios Durandum, Scotum, Nominales, Adriatum », idque dicere Medinam I. 2. quest. 109. Verum Medina expresso ait in 4. conclus.: « Nos hanc notam istis auctoribus non imponimus, licet Lutherus Scoti, et propter Scotum omnibus Scholasticis hanc notam heresim Pelagianæ imponat ». Videatur Tannerus quest. 3. num. 220. et seqq. eamdem gratiam justificationis non posse obtinere ex condigno, sed solum ex congruo meritis operum ex fide, et auxilio Dei speciali procedentium, constat ex supra dictis, ac proinde calumniari Amesium, cum ait: « Verbis tantum differt ista sententia a priori » Pelagiana; « eu quod speciale auxilium hoc (ex sententia Bellarm.) nulli arbitrio asserentibus. Potest enim una eademque res diversi titulis deberi, ideoque ultima dispositio post infusionem gratiae continuata, meritoria erit vita eterna, ut docet S. Thom. I. 2. quest. 112. art. 2. ad 1. At, inquit Amesius: « Hoc non potest non absurdum esse, ut qui habet titulum hereditatis, eo non contentus, querat alium titulum ex misericordia suis meritis ». Resp.: Non potest non honestissimum esse, velle, quod Deus vult, velle. Vult vere Deus vel maxime, ut adulti non sint pueri centum annorum, sed tamquam « operari » labore strenue in « vinea » sua, « militant bonam militiam, bonum certamen certent, currant, ut bravum apprehendant », fiant « divites in bonis operibus etc. », adeoque titulo etiam meritorum honorum acquirant regnum celorum. Nec ideo opus est (etsi licitum sit, ut probat Bellarm. cap. 8. tacite annente Amesio), ita operari intuitu mercedis: prestat non intendere, nisi beneplacitum Dei. Nemo quippe plus meretur, et titulo meriti ampliore gloriam accipit, quam qui sine illicio ullo proprii emolumenti opera meritoria multiplicat; ut dixi supra.

Denique, siue certum est, non posse unum alteri ex condigno gratiam promereri; ita non est dubium, possit id ex congruo fieri: ut constat precibus S. Stephani conversum fuisse Paulum, et lacrymis S. Monica Augustinum. Absurde Amesius hinc infert: « Posse unum infallibiliter procurare, ut alter, quem amat, convertatur, cum Deus meritis numquam deneget, quod ipsis ex congruentia debetur ». Anne hoc per se notum? ubinam scriptum est? Sed nimur calumniis, cavillis, sannis et rugis exornanda erat haec « Cauda Draconis » Amesiana. « Sic enim credebat percommode » Opus hoc « stauri in meritorum explosione, ut omnium clausula sit: soli Deo gloria ». Quasi vero glorificantur se non glorificet, et in Sanctorum suorum honoribus non honoretur; atque ad illud infinitum pelagus omnis boni non redeat, unde emanavit omne meritum honorum operum, omnisque debita laus et gloria? Regnum et Dominium Dei non obscuratur, aut minuitur ex eo, quod ipse sit Rex regum, et Dominus dominantium, et causa causarum, sed vel maxime hinc splen-

descit, et amplificatur. Quidni ergo merita pedes Agni projectæ, multo verius efficacius quoque et corona Sanctorum omnium ante que proclament: *Soli Deo gloria!*

FINIS VINDICARUM R. P. VITI ERBERMANNI,
ET TOMI SEPTIMI.

INDEX

LIBRORUM ET CAPITUM QUÆ IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR

APPENDIX AD TRACTATUM DE CULTU IMAGINUM.

Cap. I.	5	LIBER II.
— II.	5	Cap. I. Refutantur argumenta Lutheri contra indulgentias.
— III.	6	II. Respondetur ad ea, quæ adversus indulgentias Joannes Calvinus obicit in libro Instit. cap. 9, n. 58.
— IV.	7	III. Respondetur ad objectiones Calvini ex num. 39, cap. 9. Instit.
— V.	8	IV. Respondetur ad objectionem Calvini ex cap. 9. Institut. num. 40.
— VI.	40	V. Referentur ea, quæ Calvinus habet cap. 9. Instit. num. 41 et 42.

TRACTATUS DE INDULGENTIIS.

Præfatio.	13	VI. Respondetur ad ea, quæ Calvinus profert cap. 9. Institut. num. 45.
		VII. Refelluntur objectiones Tilmani Heshusii.
		VIII. Refelluntur aliae objectiones ejusdem Tilmani Heshusii.
Cap. I. De nomine indulgentiarum et jubilei.	45	IX. Respondetur ad primum caput disputationis Martini Kemnitii de indulgentiis.
II. Extare thesaurum aliquem in Ecclesia, qui sit indulgentiarum fundamentum.	47	X. Respondetur ad secundum caput disputationis Kemnitii.
III. Esse in Ecclesia potestatem applicandi thesaurum satisfactionum, ac per hoc indulgentias concedendi.	22	XI. Respondetur ad tertium caput disputationis Kemnitii, et defenditur primum argumentum Catholicorum.
IV. Solvuntur objections contra doctrinam duorum capitum superiorum.	27	XII. Defensio secundi argumenti Catholicorum pro indulgentiis.
V. Quid propriæ sit indulgentia, solutione an absolutio.	29	XIII. Defenditur III argumentum Catholicorum.
VI. Solvuntur objections contra doctrinam capituli superioris.	31	XIV. Defenditur IV argumentum Catholicorum.
VII. A quo vinculo per indulgentias salvatur, vel absolvantur.	33	XV. Defenditur quintum argumentum Catholicorum.
VIII. Solvuntur argumenta contraria.	37	XVI. Defenditur argumentum sextum Catholicorum.
IX. De varietate indulgentiarum.	38	XVII. Respondetur ad cap. 4. disputationis Kemnitii.
X. Utilem esse indulgentiam omni hominum generi.	40	XIII. Respondetur ad primam partem argumenti historici contra indulgentias.
XI. Quis possit indulgentias concedere.	42	XIX. Respondetur ad alteram partem argumenti historici contra indulgentias.
XII. An requiratur causa justa, ut indulgentia sit rata.	44	
XIII. De dispositione suscipientis indulgentias.	48	
XIV. De indulgentiis quæ accipiuntur pro defunctis.	50	